

Ämnesdesign

Arbetsmarknad

Slutrapport

Ämnesdesign Arbetsmarknad, slutrapport

Diarienummer A2021/2078

Förfrågningar Martin Axelson
010-479 61 18
martin.axelson@scb.se

Julia Fennö
010-479 41 08
julia.fenno@scb.se

Förord

I slutet av 2019 antog Statistiska centralbyrån (SCB) en ny strategi för att utveckla verksamheten under de närmaste åren. Strategin innehåller flera delmål men också fyra så kallade kraftsamlingar, varav en som handlar om att modernisera och framtidssäkra arbetsmarknadsstatistiken. Utvecklingsarbetet Ämnesdesign Arbetsmarknad utgör en viktig del i detta arbete. Föreliggande rapport är slutrapporten för Ämnesdesign Arbetsmarknad.

Redan tidigt knöts de andra statistikansvariga myndigheterna för ämnesområdet, Arbetsmiljöverket och Medlingsinstitutet – samt därtill även Arbetsförmedlingen – till arbetet. Mot slutet av 2019 inrättades en styrgrupp bestående av ledamöter från samtliga fyra myndigheter. Operativt har ämnesdesignarbetet drivits av en arbetsgrupp, som SCB har valt att benämna ämnesdesignbord, som har haft ett antal utskott kopplade till sig. I praktiken har ett stort antal personer varit involverade i det arbete som har lett fram till den plan för framtidens arbetsmarknadsstatistik som presenteras i denna slutrapport.

Planen pekar ut ett antal steg som behöver tas på vägen för att nå en moderniserad och framtidssäkrad arbetsmarknadsstatistik. Den baseras på den samlade bilden av alla de utredningsaktiviteter som har bedrivits inom ramen för ämnesdesignarbetet under perioden hösten 2019 till och med våren 2021. Till slutrapporten hör fyra huvudbilagor, och till dessa ett stort antal underbilagor. Sammantaget ger dessa bakgrunden till den plan som presenteras.

Arbetet med Ämnesdesign Arbetsmarknad har bedrivits utifrån en iterativ process där SCB har haft som målsättning att involvera användare av statistiken i stor utsträckning. Som statistikansvarig myndighet är det dock SCB:s ansvar att i slutändan värdera och prioritera användarbehov, samt förhålla dem till restriktioner såsom uppgiftslämnarbördor och kostnader, för att därefter fastställa vilken statistik som bör framställas. Den plan som presenteras i denna rapport är ett sätt för SCB att ta sig an uppgiften systematiskt och sammantaget för ett helt ämnesområde.

SCB i maj 2021

Magnus Sjöström
Avdelningschef

Martin Axelson
Biträdande avdelningschef

Innehåll

Förord	2
Sammanfattning	5
Inledning	7
Framtidens arbetsmarknadsstatistik – viktiga inslag	9
Fokus på statistikens relevans	9
Förståelse för användarnas informationsbehov	10
Tydliggör statistikens ändamål.....	10
Jämförbarhet viktigt att beakta.....	11
Statistiken är moderniserad och framtidssäkrad	11
Design utifrån nya förutsättningar	11
Smart datafångst.....	12
Behov av direktinsamlad data även i framtiden	12
Mer analys – utökat innehåll och förbättrad kapacitet	13
En plan för framtidens arbetsmarknadsstatistik	14
Framtida struktur	15
Plan på kort sikt	15
Befolkningens arbetsmarknadsstatus – framtidens registerbaserade arbetsmarknadsstatistik på utbudssidan	16
AKU 2.0 – ytterligare arbete för att förbättra tillförlitligheten	17
BAS och AKU - samanalys och kommunikation	18
Fortsatt arbete för att ta nästa steg av planen	19
Plan på medellång sikt	19
Anställningar	20

Behov av arbetskraft	21
BAS 2.0 – vidareutveckling av BAS	21
AKU 3.0 – fokus på ramlagsanpassning och innovativa metoder..	21
Anställningar och Behov av arbetskraft – samanalys och kommunikation.....	22
Fortsatt arbete för att ta nästa steg av planen	22
Plan på lång sikt	22
Utbud av arbetskraft.....	23
Efterfrågan på arbetskraft	24
Ett modifierat arbetssätt har implementerats	24
Bakgrund till planen	25
Konsekvensbeskrivning	26
Konsekvenser på övergripande nivå	26
Mer produktnära konsekvenser	27
Införandet av BAS	27
Införandet av Anställningar.....	27
Förändringar av AKU.....	28
Införandet av Behov av arbetskraft.....	28
Införande av Utbud av arbetskraft	28
Införande av Efterfrågan på arbetskraft.....	29
Avslutning	30
Referenser.....	31
Bilaga 1: Huvud- och underbilagor	33

Sammanfattning

För att etablera en moderniserad och framtidssäkrad arbetsmarknadsstatistik har SCB utarbetat en plan, indelad i tre etapper. Med den sista etappen kommer SCB år 2025 att ansvara för två statistikområden under ämnesområdet Arbetsmarknad – *Utbud av arbetskraft* respektive *Efterfrågan på arbetskraft*. Under dessa återfinns en statistikprodukt per statistikområde. Indelningen av, och innehållet i, dessa produkter utgår ifrån informationsbehov snarare än vilken undersökning eller datakälla som ligger till grund för statistiken. *Statistikanvändarnas informationsbehov* är centralt, men med statistikansvaret följer att SCB ansvarar för att värdera och prioritera mellan dessa behov samt fastställa *statistikens ändamål*. När ändamål och kvalitetskrav utformas och preciseras behöver även kostnader och uppgiftslämnarbörda beaktas.

På kort sikt, perioden 2021-2022, etableras en ny, i huvudsak registerbaserad, statistikprodukt på arbetsmarknadsområdet – Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS). Den kommer att utgöra grunden för månatlig registerbaserad statistik avseende utbudet av arbetskraft. Som en del av innehållet kommer den att omfatta den statistik som i dag redovisas inom ramen för tre befintliga statistikprodukter. BAS kommer dock att ha ett större innehåll och därmed svara mot fler behov, potentiellt även för användare som i dagsläget använder Arbetskraftsundersökningarna (AKU) som huvudsaklig informationskälla för utvecklingen på arbetsmarknaden. Målet är att BAS ska utvecklas från att vara ett komplement till statistik som bygger på uppgifter som direktinsamlas, till att kunna ersätta delar av sådan statistik. Utöver detta kommer SCB att fortsätta att utveckla urvals- och skattningsförfarandet i AKU i syfte att förbättra tillförlitligheten.

På medellång sikt, perioden 2023-2024, inriktas arbetet mot att inom statistikområdet *Efterfrågan på arbetskraft* tillvarata möjligheterna som arbetsgivardeklarationerna på individnivå (AGI) erbjuder. Detta innebär att en ännu större del av arbetsmarknadsstatistiken blir registerbaserad, samt att mängden uppgifter som direktinsamlas minskas. Även i detta steg anpassas produkterna, med färre produkter som resultat. Sammanlagt sex produkter, varav två som i nuläget inte utgör officiell statistik, ersätts av två nya. Den ena tar tillvara på möjligheterna som AGI ger upphov till och den andra tar ett samlat grepp om informationsbehov kring arbetsgivares behov av arbetskraft. De två nya produkterna kan sägas svara mot mött respektive ouppfylld arbetskraftsefterfrågan. Utöver detta kommer fortsatt arbete att ske med att anpassa urvals- och skattningsförfarandena i AKU, med målsättningen att till lägsta möjliga kostnad kunna tillgodose uppställda kvalitetskrav.

På lång sikt, från och med 2025, kommer arbetsmarknadsstatistiken som SCB ansvarar för att bestå av två produkter, en per statistikområde. Båda produkterna är hybridprodukter, det vill säga vissa skattningar kommer att vara baserade på registeruppgifter, medan andra skattningar kommer vara baserade på direktinsamlade uppgifter. Med sammanhållna produkter blir gränsen mellan registerbaserad och urvalsbaserad statistik mindre viktig. Det innebär en tydlig förflyttning, från dagens statistik som i huvudsak är *urvalsbaserad med registerbaserade inslag*, till statistik som kan beskrivas som *registerbaserad med urvalsbaserade inslag*. Förutsättningarna för att sam använda och samanalysera olika delar av statistiken har förbättrats och mervärde kan skapas för användarna, till exempel i form av utökad innehåll eller bättre beskrivningar av statistiken.

Planen innebär en förflyttning från dagens situation, där en produkt typiskt utgår från *en* insamlingsaktivitet eller datakälla, till en framtida situation med färre, men innehållsligt mer omfattande, produkter som utgår från de informationsbehov som ska tillgodoses. Återkommande dialog med användarna har utgjort en viktig del i det arbete som har genomförts och målsättningen är att arbeta iterativt med användarna även när planen genomförs. Den framtida arbetsmarknadsstatistiken kommer, i betydligt högre utsträckning än idag, att baseras på registerinformation. I takt med att en större del av statistiken blir registerbaserad, genomförs samtidigt förändringar som syftar till att minska behovet av uppgifter som direktinsamlas. Uppgiftslämnarördan kommer att minska väsentligt, liksom kostnaderna för direktinsamling, inte minst för AKU.

Målsättningen är att statistiken, givet rådande förutsättningar, vid varje tillfälle ska vara fullt utvecklad med avseende på användningen av befintliga registeruppgifter. Ett genomförande av planen innebär förändrade möjligheter men också förändrade risker. För såväl SCB som användarna kan delar av omställningsarbetet komma att bli omfattande och rymma utmaningar. SCB bedömer dock att förflyttningen är nödvändig. Dels för att adressera frågan om minskad uppgiftslämnarörda, dels med anledning av den problematik som finns runt bortfallet i AKU, med implikationer för såväl statistikens kvalitet som kostnaderna för dess framställning. Som statistikansvarig myndighet är SCB skyldig att värdera och prioritera användarbehov, för att därefter fastställa vilken statistik som ska framställas givet befintliga resurser och restriktioner. Den plan som presenteras för framtidens arbetsmarknadsstatistik kan således betraktas som ett sätt för SCB att systematiskt och sammantaget ta sitt ansvar för ämnesområdet Arbetsmarknad.

Inledning

Sveriges officiella statistik tar sin utgångspunkt i lagen (2001:99) om den officiella statistiken och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken. I förordningen åläggs tre myndigheter ansvar för officiell statistik inom sammanlagt åtta statistikområden under ämnesområdet Arbetsmarknad. Tabell 1 redovisar dessa.

Tabell 1. Den officiella statistiken inom ämnesområdet Arbetsmarknad

Statistikansvarig myndighet	Statistikområde
Arbetsmiljöverket	Arbetsmiljö Arbetssskador
Medlingsinstitutet	Löner och arbetskostnader
Statistiska centralbyrån	Arbetskraftsundersökningar Lönesummor Sjuklöner Syssetsättning, förvärvsarbete och arbetstider Vakanser och arbetslöshet

Utöver den officiella arbetsmarknadsstatistiken har även annan statlig statistik inom arbetsmarknadsområdet, inte minst Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik, stor användning.

Arbetsmarknadsstatistiken utgör ett viktigt underlag för analys, utredning, forskning och politiska beslut såväl nationellt, som internationellt. I det senare sammanhanget är EU en viktig användare och aktör, och delar av arbetsmarknadsstatistiken regleras i europeiska förordningar i syfte att göra statistiken jämförbar mellan länder.

Kraven på statistiken, liksom förutsättningarna för dess produktion, har ändrats över tid. Samtidigt som informationsbehoven tenderar att öka, både vad gäller innehåll och aktualitet, har förutsättningarna för att studera utvecklingen på arbetsmarknaden genom urvalsundersökningar försämrats.¹ Omvärlden förändras och individers vilja att delta i undersökningar har minskat väsentligt. Ett exempel är Arbetskraftsundersökningarna (AKU), där svarsandeln har fallit med omkring 30 procentenheter sedan 2010. Det ökade bortfallet resulterar i mindre tillförlitliga skattningar, samtidigt som insamlingskostnaderna ökar. Därmed är det nödvändigt att utveckla nya metoder och även hitta

¹ Se till exempel Luiten, Hox och de Leeuw (2020).

andra datakällor som kan ersätta, eller i vart fall minska behovet av, data som i dag direktinsamlas.

Till detta kommer att varje statistikansvarig myndighet är skyldig att beakta uppgiftslämnarbördan när uppgifter för den officiella statistiken samlas in, samt att statistikansvariga myndigheter i så stor utsträckning som möjligt ska använda uppgifter ur befintliga register vid framställning av officiell statistik. Förutsättningarna för detta har förbättrats på senare tid genom tillgång till nya administrativa data; främst genom de så kallade arbetsgivardeklarationerna på individnivå (AGI). Denna källa rymmer stor potential vad gäller att minska direktinsamling av data och skapa bättre förutsättningar för sam användning i arbetsmarknadsstatistiken.

Mot denna bakgrund har Statistiska centralbyrån (SCB) beslutat att *Design för en helt moderniserad arbetsmarknadsstatistik* utgör en av sammanlagt fyra kraftsamlingar under perioden 2020 till 2022. Som ett led i denna kraftsamling har ett utvecklingsarbete benämnt *Ämnesdesign Arbetsmarknad* genomförts. Arbetet har syftat till att analysera och kartlägga dagens användning och behov av arbetsmarknadsstatistik, och med utgångspunkt i detta göra en bred genomlysning av tillståndet för statistiken. Uppdraget har även omfattat att ge förslag på ny statistik som beskriver den svenska arbetsmarknaden. Arbetet har bedrivits i dialog med centrala användare och genomförts i samverkan med Arbetsförmedlingen (Af), Arbetsmiljöverket (AV) samt Medlingsinstitutet (MI). För en utförligare beskrivning av uppdrag och bakgrund till *Ämnesdesign Arbetsmarknad*, se *Ämnesdesign Arbetsmarknad, huvudbilaga 1: Uppdrag och genomförande* (SCB, 2021d).

Föreliggande rapport är *Ämnesdesign Arbetsmarknads* slutrapport. Rapporten inleds med en beskrivning av den övergripande inriktningen som SCB ser för framtidens arbetsmarknadsstatistik. Därefter följer planen för hur SCB:s del av den officiella arbetsmarknadsstatistiken ska moderniseras och framtidssäkras. Planen redogör för vad SCB vill åstadkomma med sitt statistikansvar inom ramen för arbetsmarknadsområdet. Den tar sin utgångspunkt i en stegvis utveckling – på kort, medellång och lång sikt. Rapporten innehåller även en översiktlig konsekvensbeskrivning av planen. Även om planen inte är resurssatt framgår att det återstår en hel del arbete, med stor bredd vad gäller arbetets karaktär, för att genomföra den.

Framtidens arbetsmarknadsstatistik – viktiga inslag

Arbetsmarknadsstatistiken är viktig för att kunna följa och värdera såväl läget som utvecklingen på arbetsmarknaden och i ekonomin. Statistiken baseras på olika källor, består av flera olika produkter², är i stora delar reglerad av EU och framställs av olika myndigheter. Vid omläggning av statistiken är det viktigt att det sker på ett sådant sätt att det löpande finns tillräckligt bra beslutsunderlag, vilket kan ställa krav på parallell redovisning under en period. Förändringar som planeras behöver därför genomföras stegvis, istället för samlat vid ett tillfälle. Därtill är det olika komplicerat att reformera olika delar av statistiken, bland annat beroende på tillgången till alternativa källor för statistikproduktionen.

Den plan som SCB presenterar för framtidens arbetsmarknadsstatistik utgör ett led i myndighetens uttalade ambition att tillgodose användarbehov och *samtidigt* minska beroendet av direktinsamling. Statistiken ska svara mot användarnas behov och vara av god kvalitet, samtidigt som aspekter som resursanvändning och uppgiftslämnarbörda har beaktats. En viktig utgångspunkt i utarbetandet av planen har varit att så långt som möjligt använda befintliga, i bemärkelsen redan insamlade, uppgifter för statistikframställning. Särskild vikt läggs vid administrativa uppgifter från andra myndigheter. Målet med detta är att framtidens statistik ska vara registerbaserad och urvalsassisterad, snarare än tvärtom.

Nedan redogörs för viktiga inslag i det arbete som har bedrivits och den plan som har utarbetats. Planen i sig presenteras mer ingående i avsnittet *En plan för framtidens arbetsmarknadsstatistik*.

Fokus på statistikens relevans³

Arbetet med Ämnesdesign Arbetsmarknad har till stor del tagit sin utgångspunkt i *Relevans*, som är en av huvudkomponenterna i det kvalitetsbegrepp som regleras i SCB:s föreskrifter (SCB-FS 2016:17) om kvalitet för den officiella statistiken. Av föreskriften framgår att

² I systemet för Sveriges officiella statistik (SOS-systemet) är statistikprodukt, eller kort produkt, ett etablerat begrepp som används för att beskriva vilken statistik som produceras. I normalfallet föreligger en ett till ett-relation mellan produkt och statistisk undersökning, men undantag finns.

³ Innehållet i detta avsnitt utgår delvis från kvalitetsbegreppet för officiell statistisk. För mer information, se [Kvalitet för den officiella statistiken, en handbok, version 2:2 \(scb.se\)](#), (SCB, 2020b).

kvalitetsbegreppet ska användas vid utveckling och framställning av officiell statistik.

Relevans handlar om hur väl statistiken belyser de frågor som är viktiga för användarna av statistiken, givet de avvägningar som har gjorts med hänsyn till deras behov, tillhörande kvalitetskrav på statistiken, kostnader för framtagandet av statistiken samt uppgiftslämnarbörda.

För att säkerställa att framtidens arbetsmarknadsstatistik är relevant behöver SCB dels ha god inblick i och förståelse för användarnas behov, dels vara tydlig med statistikens ändamål. Formellt sett relaterar detta till delkomponenterna *Statistikanvändares informationsbehov*, som handlar om användarnas behov av statistisk information, och *Statistikens ändamål*, som handlar om målen för statistiken, i bemärkelsen vilka informationsbehov som statistiken avser att tillgodose.

Förståelse för användarnas informationsbehov

Endast med god inblick i, och förståelse för, användarnas behov kan SCB fullgöra sitt åtagande som statistikansvarig myndighet. Därför har dialog med användarna varit en viktig del i det arbete som har genomförts inom Ämnesdesign Arbetsmarknad och för utformandet av den plan som presenteras i denna rapport.

Ämnesdesignarbetet har tydliggjort att SCB, utöver myndighetens användarråd⁴, bör genomföra andra typer av dialoger med användarna för att förstå deras behov. En stegvis implementering av förändringar, i enlighet med denna rapport, innebär att SCB behöver etablera nya former för återkommande dialog med centrala användare angående resultat, behov och typ av användning. Dialogerna kommer att ha två huvudsyften; dels att ta fram underlag för att fastställa statistikens ändamål, dels att inkludera användarna i utvecklingen av statistiken.

Tydliggör statistikens ändamål

Statistikens innehåll ska fastställas med utgångspunkt i dokumenterade användarbehov och internationella krav. Olika användare har olika behov. Med statistikansvaret följer att SCB ansvarar för att värdera och prioritera mellan dessa behov samt fastställa statistikens ändamål. Att tydliggöra och kommunicera detta har utgjort en viktig uppgift i ämnesdesignarbetet.

När ändamål och kvalitetskrav utformas och preciseras, behöver även kostnader och uppgiftslämnarbörda beaktas. Relationen mellan kvalitet och kostnader är väsentlig, även om den sällan kan anges i en explicit

⁴ Se <https://www.scb.se/anvandarrad>, hämtad 2021-05-17.

form. Uppgiftslämnarbördan ska hållas låg genom att i första hand använda befintliga data och digital direktinsamling.

För att möjliggöra en överblick över det totala utbudet, och underlätta förståelsen för vilka fenomen som statistiken är avsedd att belysa, namnges produkter i första hand med utgångspunkt i statistikens innehåll, snarare än till exempel efter det sätt som data samlas in på.

Jämförbarhet viktigt att beakta

En entydig slutsats som kan dras utifrån de användardialogerna som har genomförts inom ramen för Ämnesdesign Arbetsmarknad, är att jämförbarhet över tid – men även mellan grupper – är mycket centrala användarbehov som behöver beaktas när statistikens ändamål fastställs. Därför är det en uttalad ambition att även framtidens arbetsmarknadsstatistik möjliggör jämförelser över lång tid för centrala storheter. När planen genomförs är detta en viktig aspekt som ska beaktas.

Statistiken är moderniserad och framtidssäkrad

Design utifrån nya förutsättningar

För att säkerställa att SCB använder befintliga resurser på ett effektivt sätt, och samtidigt verkar för reducerad uppgiftslämnarbörda, är det centralt att etablera ett arbetssätt som över tid resulterar i ett allt större inslag av registerbaserad statistik. Målet är att etablera ett arbetssätt som säkerställer en, vid varje givet tillfälle utifrån rådande förutsättningar, **fullt utvecklad** registerbaserad arbetsmarknadsstatistik. I arbetssättet ingår att regelbundet, utifrån en fastställd tidplan, utvärdera de lösningar som används och aktivt arbeta med att öka användningen av redan befintliga uppgifter⁵ i syfte att:

- förbättra statistikens kvalitet
- bli mer resurseffektiva
- minska uppgiftslämnarbördan

Ett sådant arbetssätt kan ses som är en operationalisering av 4 § i förordningen (2001:100) om den officiella statistiken:

Uppgifter för den officiella statistiken ska samlas in på ett sådant sätt att uppgiftslämnandet

⁵ Detta inbegriper även uppgifter som i dag *inte* används inom ramen för produktion av officiell statistik.

1. blir så enkelt som möjligt,
2. står i proportion till användarnas behov, och
3. är en rimlig arbetsbörda för uppgiftslämnarna.

De statistikansvariga myndigheterna ska vid framställning av officiell statistik i så stor utsträckning som möjligt använda uppgifter ur befintliga register.

Smart datafångst

Att arbeta systematiskt med att säkra och öka tillgången till uppgifter, inklusive administrativa, är en viktig uppgift för SCB. Centrala inslag är omvärldsbevakning och samverkan med möjliga dataleverantörer. Ytterst handlar det om att ta ansvar för resursanvändning och uppgiftslämnarbörda. I detta ligger även att SCB kan behöva arbeta aktivt med andra myndigheter för att öka tillgången till relevanta administrativa uppgifter. Det kan handla om nya uppgifter men också om att befintliga uppgifter blir tillgängliga med högre frekvens, till exempel på månadsbasis. För att säkerställa att behov relaterade till genomförandet av planen beaktas kan delvis nya samarbetsformer behöva etableras.

Behov av direktinsamlad data även i framtiden

Trots ett ökat fokus på registerbaserad statistik, kommer det även i framtiden att finnas behov av att direktinsamla uppgifter som underlag för att:

- utvärdera kvaliteten i registerbaserad statistik
- skatta modeller som kan användas för att producera statistik
- producera statistik avseende informationsbehov som inte kan tillgodoses med hjälp av registeruppgifter

Urvalsstorlekar, undersökningars omfattning och statistikens frekvens kommer att bestämmas av och anpassas efter tillgången på registerinformation, prioriterade användarbehov samt krav från Eurostat⁶ och FN-organet International Labour Organization.⁷ Den övergripande inriktningen är dock att framtidens arbetsmarknadsstatistik ska vara registerbaserad och urvalsassisterad, snarare än urvalsbaserad och registerassisterad.

⁶ Se SCB (2020a).

⁷ Utöver internationella regleringar återfinns även en skrivning i SCB:s regleringsbrev om att myndigheten ska leverera data från Arbetskraftsundersökningarna till Regeringskansliet på den överenskomna detaljnivå och i det format som är anpassat till Regeringskansliets behov.

Mer analys – utökat innehåll och förbättrad kapacitet

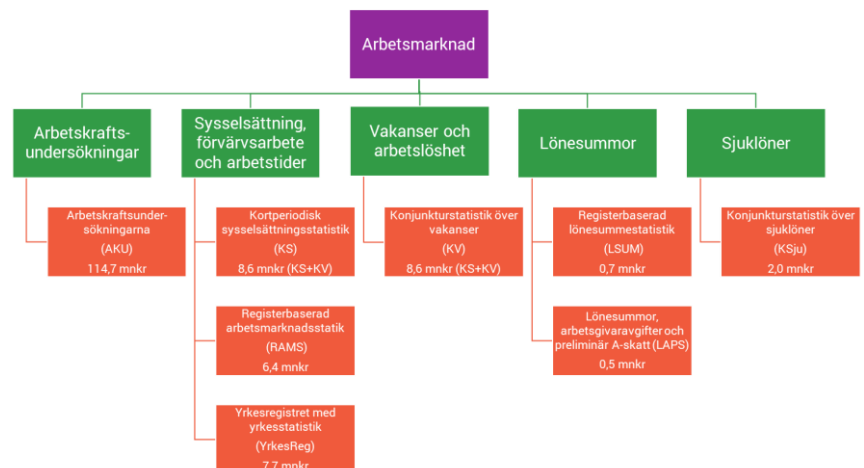
Genom att utnyttja den potential som en större användning av befintliga uppgifter erbjuder, i termer av samordning av statistik och minskad direktinsamling, frigörs på sikt resurser. Samtidigt kommer mer resurser att behöva läggas på att ta fram ny statistik, och för att göra ytterligare analyser. I det senare ligger att genomföra mer analysrelaterade aktiviteter, i syfte att bättre förklara och sätta statistiken i ett sammanhang. Till detta kommer att kunna komplettera med statistik och analys när behov uppstår. Det handlar således om såväl framställning och kvalitetssäkring som redovisning och kommunikation av statistik.

För att realisera potentialen i ett ökat användande av befintliga uppgifter, behöver SCB överväga en större användning av mer komplexa metoder – och modeller – inom ramen för statistikproduktionen. Samtidigt gäller att ju mer komplexa metoder som används, desto större behöver analyskapaciteten och analysförmågan vara. Detta innebär att analyskapacitet och analysförmåga delvis behöver dimensioneras utifrån vilken typ av metoder och modeller som SCB framöver avser att använda.

En plan för framtidens arbetsmarknadsstatistik

I följande avsnitt beskrivs den plan som SCB kommer att arbeta utifrån för att utveckla arbetsmarknadsstatistiken under perioden 2021 till 2025. Planen beskrivs dels i text, dels i figurer som visar den tänkta produktstrukturen vid olika tidpunkter på väg till en moderniserad och framtidssäkrad arbetsmarknadsstatistik. Figur 1 visar utgångsläget för SCB vad gäller officiell statistik inom ämnesområdet Arbetsmarknad.

Figur 1. SCB:s nuvarande statistikområden och produkter inom ämnesområdet Arbetsmarknad (anslagsintäkt 2020)

Gröna rutor i figur 1 visar de statistikområden⁸ som SCB i dag ansvarar för, medan orangea rutor visar de produkter som utgör officiell statistik. Statistiken redovisas *årligen* för Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS), Registerbaserad lönesummestatistik (LSUM) och Yrkesregistret med yrkesstatistik (YrkesReg), *kvartalsvis* för Lönesummor, arbetsgivaravgifter och preliminär A-skatt (LAPS), Konjunkturstatistik över sjuklöner (KSju), Konjunkturstatistik över vakanser (KV) och Kortperiodisk sysselsättningsstatistik (KS), samt *månatligen* för AKU. För AKU gäller dessutom att statistik avseende referensperioderna kvartal och år redovisas kvartalsvis respektive årligen.

⁸ Just nu pågår en översyn av samtliga statistikområden inom ramen för Rådet för den officiella statistiken. Arbetet väntas mynna ut i en hemställan till regeringen under 2021. Ämnesdesign Arbetsmarknad har deltagit i processen för att föreslå vilka statistikområden som SCB ska ansvara för.

Framtida struktur

Efter ett genomförande av planen kommer SCB år 2025 att ansvara för två statistikområden under ämnesområdet Arbetsmarknad. Under dessa återfinns en statistikprodukt per statistikområde. Indelningen av dessa produkter utgår ifrån informationsbehov, snarare än till exempel utifrån vilken undersökning eller datakälla som ligger till grund för statistiken. För båda dessa produkter gäller att vissa skattningar kommer att vara baserade på registeruppgifter, medan andra kommer att vara baserade på uppgifter insamlade inom ramen för en urvalsundersökning. Fortsättningsvis används termen hybridprodukt för att benämna en produkt med dessa egenskaper.

För att nå detta mål behöver ett antal steg tas på vägen. Planen för framtidens arbetsmarknadsstatistik är därför uppdelad i tre etapper. Dessa illustreras med figurer som visar tänkt produktstruktur vid varje tidpunkt. Av respektive figur framgår vilka produkter som är nya (gula rutor), samt hur tidigare produkter (vita rutor) sorterar in under dessa. Samtliga produkter syftar till att tillgodose informationsbehov, som dock inte framgår explicit av figurerna⁹. För en översikt av informationsbehov inom arbetsmarknadsstatistiken, se bilaga 3 i *Ämnesdesign Arbetsmarknad, huvudbilaga 4: FURBAS slutrapport* (SCB, 2021g)¹⁰.

De olika delarna av planen motiveras med utgångspunkt i att de möter användarbehov, kan minska uppgiftslämnarbördan eller kan minska produktionskostnaderna¹¹, alternativt flera av dessa i kombination. Av planen framgår i vilken bilaga det går att läsa mer om motiven bakom respektive del.

Plan på kort sikt

På kort sikt, perioden 2021-2022, etableras en ny, i huvudsak registerbaserad, statistikprodukt på arbetsmarknadsområdet – Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS). Den kommer att utgöra grunden för registerbaserad statistik avseende individer på arbetsmarknaden. Som en del av innehållet kommer den att omfatta den statistik som i dag redovisas inom ramen för tre befintliga statistikprodukter. BAS kommer dock att ha ett större innehåll och därmed svara mot fler behov, potentiellt även för användare som i

⁹ För de produkter som innefattas av planen på medellång och lång sikt kommer en del av det fortsatta arbetet bestå i att på detaljnivå värdera och prioritera behov för att fastställa statistikens ändamål.

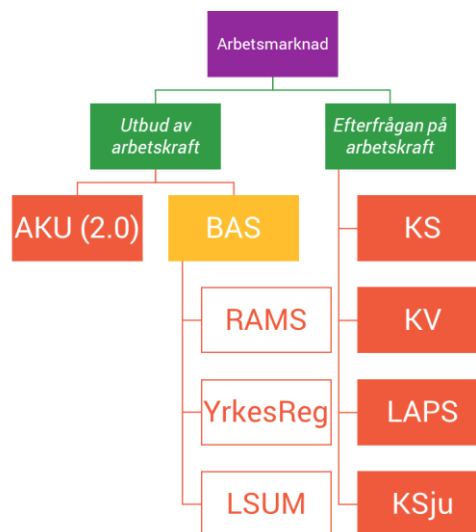
¹⁰ Utredningen FURBAS rör frågeställningen *Fullt Ut RegisterBaserad ArbetsmarknadsStatistik – hur långt är det möjligt att nå?*

¹¹ Produktiviteten i SCB:s anslagsfinansierade verksamhet ska öka med i genomsnitt minst 3 procent per år, se SCB:s regleringsbrev 2021.

dagsläget använder AKU som huvudsaklig informationskälla för utvecklingen på arbetsmarknaden.

Målet är att BAS ska utvecklas från att vara ett komplement till statistik som bygger på uppgifter som direktinsamlas, bland annat AKU, till att kunna ersätta delar av sådan statistik. Utöver detta kommer SCB att fortsätta att utveckla urvals- och skattningsförfarandet i AKU i syfte att förbättra tillförlitligheten. Figur 2 visar en sammanfattning av planen på kort sikt.

Figur 2. SCB:s statistikområden* och produkter inom ämnesområdet Arbetsmarknad på kort sikt**

* Statistikområdena i figuren utgår från en framtida indelning i statistikområden. Till dess att nya statistikområden är fastställda behöver BAS hanteras på ett sätt som fungerar med dagens statistikområdesindelning.

** Kursiverad text innebär förslag på benämning, gul ruta står för ny produkt och vit ruta står för produkt som ersätts av produkt i gul ruta.

Befolkningens arbetsmarknadsstatus – framtidens registerbaserade arbetsmarknadsstatistik på utbudssidan

Från och med 2022 inför SCB produkten BAS. BAS kommer att vara en hybridprodukt, men i huvudsak registerbaserad. En central datakälla i BAS är AGI från Skatteverket. Dessa uppgifter kompletteras med en rad andra registeruppgifter från flera andra myndigheter¹². BAS kommer att tillgodose informationsbehov som i dagsläget tillgodoses i produkterna RAMS, YrkesReg¹³ och LSUM. Det innebär att SCB:s officiella

¹² Utöver Skatteverket, planeras i nuläget för användning av uppgifter från Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Centrala studiestödsnämnden och Socialstyrelsen.

¹³ Innehållet i YrkesReg bygger på uppgifter som till stor del direktinsamlas inom ramen för det officiella statistiksystemet. Det rör sig om dels uppgifter som insamlas inom ramen för lönestrukturstatistiken, för vilken MI är SAM, dels uppgifter som samlas in i yrkesregistrets egen insamling. För mer information, se [Statistikens framställning Yrkesregistret med yrkesstatistik, 2019](https://www.scb.se/Statistikens_framstallning/Yrkesregistret_med_yrkesstatistik_2019) ([scb.se](https://www.scb.se)), (SCB, 2021c).

statistikprodukter i ett första steg kommer att minska från dagens åtta, till sex.

BAS kommer att innebära ett utökat registerbaserat innehåll med fler storheter och högre frekvens än dagens registerbaserade arbetsmarknadsstatistik. Inte minst det senare innebär en stor förändring jämfört med i dag. På kort sikt innebär det här en ambitionsökning för SCB:s produktion av arbetsmarknadsstatistik. För mer information om BAS, se SCB (2021g). För mer information om de användarbehov som ligger till grund för förslaget om BAS, se *Ämnesdesign Arbetsmarknad, huvudbilaga 2: Användarbehov inom arbetsmarknadsstatistiken* (SCB, 2021e).

Redovisningen i BAS kommer att utökas stegvis. En första version av BAS redovisas under andra kvartalet 2022, innehållande månads- och kvartalsskattningar för första kvartalet 2022. Därefter kommer statistiken att redovisas kvartalsvis, med motsvarande innehåll. Senast vid utgången av 2022 har SCB skapat förutsättningar för månatligt tillgängliggörande av månadsskattningar. Under 2022 kommer SCB även att redovisa månads- och kvartalsskattningar för referensåren 2020 och 2021.

BAS kommer inledningsvis inte att utgöra officiell statistik, men senast vid ingången till 2023 kommer BAS omfatta den statistik som i dag redovisas inom ramen för RAMS, YrkesReg och LSUM och utgöra officiell statistik.

AKU 2.0 – ytterligare arbete för att förbättra tillförlitligheten

Under perioden 2021-2022 förbättras tillförlitligheten i AKU ytterligare genom att befintlig registerinformation utnyttjas ännu bättre. Förändringar som införs utgår från dagens urvalsstorlek i syfte att säkerställa att nyttan med befintliga registeruppgifter maximeras. Detta kan ses som en praktisk tillämpning av arbetssättet att se över möjligheterna att använda mer registerinformation inom ramen för AKU:s produktion, för att säkerställa att SCB har en fullt utvecklad registerbaserad arbetsmarknadsstatistik för perioden. För mer information om fullt utvecklad registerbaserad statistik, se SCB (2021g).

Insatserna syftar till att säkerställa att befintliga resurser används än mer effektivt. En mycket stor del av AKU:s kostnader är relaterade till datainsamlingen, som i dagsläget genomförs med telefonintervjuer. I takt med att det blivit svårare att nå och genomföra intervjuer med utvalda personer i AKU, har en allt större del av resurserna lagts på

arbetsinsatser avsedda att höja svarsfrekvensen. Eftersom sådana arbetsinsatser tenderar att var mer resurskrävande än att genomföra intervjuer, har bortfallsutvecklingen samtidigt resulterat i att kostnaden för AKU:s datainsamling har ökat. För mer information om bortfallsutvecklingen i AKU, se bilaga 2 i SCB (2021d).

Som ett första led genomförs under 2021 ett EU-finansierat projekt, i syfte att fullfölja anpassningen av AKU till den nya europeiska lagstiftning som gäller från och med 2021. Arbetet inkluderar en översyn av AKU utifrån ett urvals- och skattningsperspektiv. Arbetet med urvalsförfarandet syftar till att utnyttja befintlig registerinformation, inte minst AGI, för att anpassa det efter de precisionskrav som följer av den nya lagstiftningen. Vad gäller skattningsförfarandet handlar det om att utreda sammansättningen av den så kallade hjälpvektor som används, för att klargöra om det går att ytterligare förbättra den lösning som 2021 implementerades som resultat av det utredningsarbete som redovisas i SCB (2020c; 2021b). Utredningsarbetet avseende skattningsförfarandet väntas bli klart under sommaren 2021, medan insatsen med urvalsförfarandet beräknas vara klart i november 2021.

Under 2022 implementeras en modifierad hjälpvektor inom ramen för skattningsförfarandet, i syfte att förbättra tillförlitligheten ytterligare. Vidare vidtas ytterligare utredningsinsatser i syfte att ytterligare förbättra skattnings- och urvalsförfarandet. En viktig uppgift är att fastställa huvuddragen i ett urvalsförfarande som syftar till att till lägsta möjliga kostnad kunna efterleva de tillförlitlighetskrav som SCB beslutar ska tillgodoses.

Ett arbetssätt etableras, i syfte att säkerställa att SCB återkommande prövar om direktinsamlade uppgifter kan ersättas med registeruppgifter. Därtill förbereds för ett införande av kombinerad insamling, med webbenkät som komplement till telefonintervju, från och med 2023.

BAS och AKU - samanalys och kommunikation

Ett införande av BAS, som innehåller målstorheter som tangerar några av dem som ingår i AKU, men även Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik, ställer höga krav på SCB:s förmåga att samanalysera olika statistikällor. Detta arbete påbörjas redan inför införandet av BAS, men det är en löpande uppgift som kommer att kvarstå över tid. Därtill behöver de analyser som görs kommuniceras på ett tydligt sätt, så att de olika ändamålen för statistiken tydliggörs för användare. Under perioden utarbetas rutiner och arbetssätt för såväl samanalys som kommunikation av resultat.

Fortsatt arbete för att ta nästa steg av planen

Under perioden 2021-2022 behöver ytterligare arbete, av både utredande och förberedande karaktär, genomföras för att kunna ta kommande steg i planen. Nedan listats ett antal sådana aktiviteter:

- Vidareutveckla BAS – steg mot BAS 2.0
 - Utredda hur yrkesuppgifter ska insamlas och användas - innehållet i YrkesReg utgörs till stor del av uppgifter som direktinsamlas, med stor uppgiftslämnarvärda för små företag som följd
- Fastställa design för den på medellång sikt nya produkten *Anställningar*. Detta innefattar bland annat:
 - fördjupad användarkartläggning rörande informationsbehov som behöver täckas
 - klargöra att de designval och lösningar som föreslås i planen på medellång sikt är förenliga med aktuell europeisk lagstiftning¹⁴
 - utreda ny urvalsdesign
- Fastställa design för den på medellång sikt nya produkten *Behov av arbetskraft*. Detta innefattar bland annat:
 - fördjupad användarkartläggning rörande informationsbehov som statistiken behöver täcka
 - utreda ny urvalsdesign
 - se över möjligheter att använda registerbaserade uppgifter som grund för en del av statistiken
- Slutföra den aktivitet som påbörjats i syfte att utreda om behov rörande statistik avseende arbetade timmar, inte minst Nationalräkenskapernas, kan tillgodoses med hjälp av andra källor än AKU

Plan på medellång sikt

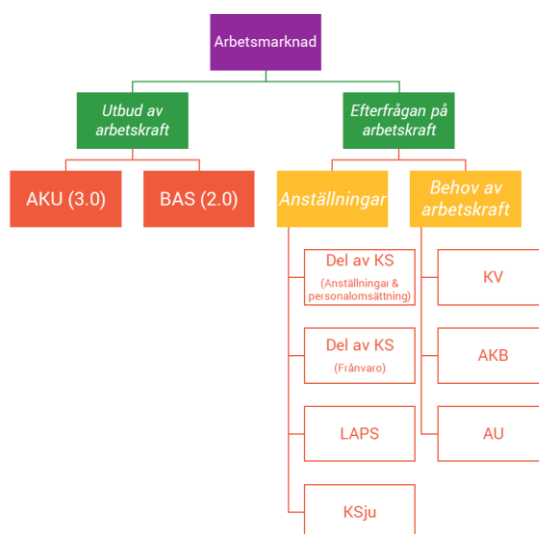
På medellång sikt, perioden 2023-2024, inriktas arbetet mot att inom statistikområdet *Efterfrågan på arbetskraft* tillvarata möjligheterna som AGI erbjuder. Detta innebär att en ännu större del av arbetsmarknadsstatistiken blir registerbaserad, samt att mängden uppgifter som direktinsamlas minskas.

Även i detta steg anpassas produkterna, med färre produkter som resultat. Sammanlagt sex produkter, varav två som i nuläget inte utgör officiell statistik, ersätts av två nya. Den ena tar tillvara på

¹⁴ Europaparlamentets och rådets förordning ((EU) 2019/2152)

möjligheterna som AGI ger upphov till och den andra tar ett samlat grepp om informationsbehov kring arbetsgivares behov av arbetskraft. De två nya produkterna på efterfrågesidan kan sägas svara mot mött respektive ouppfylld arbetskraftsefterfrågan. Utöver detta kommer fortsatt arbete att ske med att anpassa urvals- och skattningsförfarande i AKU, med målsättningen att till lägsta möjliga kostnad kunna tillgodose uppställda kvalitetskrav. Figur 3 visar en sammanfattning av planen på medellång sikt.

Figur 3. SCB:s statistikområden och produkter inom ämnesområdet Arbetsmarknad på medellång sikt*

*Kursiverad text innebär förslag på benämning, gul ruta står för ny produkt och vit ruta står för produkt som ersätts av produkt i gul ruta.

Anställningar

Från och med 2023 inför SCB en ny statistikprodukt på arbetsmarknadsområdet, med arbetsnamnet Anställningar. Produkten är en hybridprodukt, som ersätter dagens KS, LAPS samt KSju.

Periodicitet kommer inledningsvis att vara kvartal men på sikt ska periodicitet och redovisning följa den i BAS. Utredningsarbete som har bedrivits inom ramen för Ämnesdesign Arbetsmarknad pekar på potential att ersätta delar av de uppgifter som i dag direktinsamlas i KS med uppgifter från AGI, men det återstår en del centrala frågor att utreda. Produkten Anställningar utgår från att dessa har besvarats tillfredsställande, med resultat att mängden uppgifter som direktinsamlas minskas. Därtill har behovet av direktinsamling samordnats inom ramen för en urvalsundersökning, istället för som i dag två, med huvudsakligt fokus på uppgifter om frånvaro.

Utöver att Anställningar innebär att uppgiftslämnarbördan minskas, skapas bättre förutsättningar för sam användning av olika beståndsdelar av statistiken. När statistik som i dag produceras inom ramen för olika produkter förs samman till en och samma produkt, uppstår ett behov av en samlad beskrivning av statistiken, med fokus på sam användbarhet

och numerisk överensstämmelse. Genom användningen av AGI skapas dessutom förutsättningar för numerisk överensstämmelse mellan delar av utbuds- respektive efterfrågesidan av den statistiska beskrivningen av svensk arbetsmarknad. För mer information om bakgrunden till förslaget, se SCB (2021g).

Behov av arbetskraft

Från och med 2023 slås tre befintliga undersökningar som riktar sig till arbetsgivare samman till en samlad undersökning som rör behov av arbetskraft. Undersökningen ska möta de huvudsakliga användarbehov som idag uppfylls av KV, Arbetskraftsbarometern (AKB) samt Arbetsförmedlingens arbetsgivarundersökning (AU).

Förslaget är under utredning och utredningen väntas bli klar i slutet av 2021. För mer information om utredningsläget för *En efterfrågeundersökning*, se SCB (2021a). En sammanslagning skulle innebära minskad uppgiftslämnarbörda och därtill frigjorda resurser både för SCB och Af.

BAS 2.0 – vidareutveckling av BAS

BAS utgör från och med 2023 officiell statistik. SCB redovisar månatligen skattningar för referensperioden månad. BAS har utökats med mer statistik baserad på i huvudsak registeruppgifter. Detta innebär en mer omfattande redovisning. Exempel på vad detta kan innehålla är kompletterande sysselsättningsmått, statistik om ersättningar i kombination med arbetsmarknadsstatus samt statistik om arbetad tid.

AKU 3.0 – fokus på ramlagsanpassning och innovativa metoder

Från och med 2023 kommer kombinerad insamling att tillämpas för AKU. Utöver telefonintervju kommer även webbenkät att användas. Under perioden ligger fokus på att fortsatt utreda och stegvis införa förändringar som syftar till att reducera kostnaderna för främst AKU:s datainsamling, samtidigt som uppställda kvalitetskrav ska kunna tillgodoses.

Under 2023 fastställs det urvalsförfarande som fortsatt ska användas och förberedelser för dess införande vidtas, med målet att ett nytt urvalsförfarande börjar användas från och med 2024. Det är dock en komplex uppgift, såväl utrednings- som implementeringsmässigt, varför införandet av ett nytt urvalsförfarande kan komma att påbörjas först från och med 2025.

AKU 3.0 innebär dessutom ett större inslag av modellanvändning. I detta ingår ett ökat användande av komplexa och datorintensiva metoder, med målet att fastställa ett skattningsförfarande som resulterar i bättre tillförlitlighet. En i sammanhanget viktig datakälla är BAS 2.0.

Anställningar och Behov av arbetskraft – samanalys och kommunikation

I och med införandet av produkterna Anställningar respektive Behov av arbetskraft kommer SCB att behöva fortsätta att arbeta vidare med frågor kopplade till samanalys och kommunikation för officiell statistik som rör efterfrågesidan av arbetsmarknaden.

Fortsatt arbete för att ta nästa steg av planen

För att kunna ta det sista steget i planen för framtidens arbetsmarknadsstatistik behöver följande arbete genomföras på medellång sikt:

- Utredda och fastställa en plan för hur BAS och AKU ska bli en gemensam produkt
- Utredda och fastställa en plan för hur Anställningar och Behov av arbetskraft ska bli en gemensam produkt

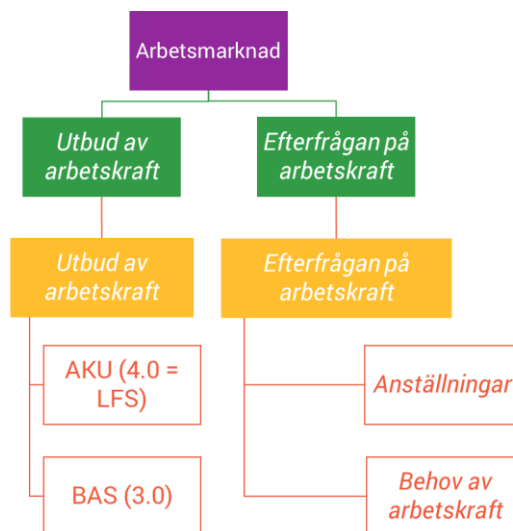
I båda fallen kommer fokus att ligga på frågor kopplade till analys och kommunikation, med målsättningen att bättre förklara statistiken och sätta de olika skattningarna i ett större sammanhang. Detta innefattar även att tydligt kommunicera statistikens ändamål för olika valda målstorheter.

Plan på lång sikt

På lång sikt, från och med 2025, kommer arbetsmarknadsstatistiken som SCB ansvarar för att bestå av två produkter, en per statistikområde. Båda produkterna är hybridprodukter, det vill säga vissa skattningar kommer att vara baserade på registeruppgifter, medan andra skattningar kommer vara baserade på direktinsamlade uppgifter. Med sammanhållna produkter blir gränsen mellan registerbaserad och urvalsbaserad statistik mindre viktig. Det innebär en tydlig förflyttning, från dagens statistik som i huvudsak är urvalsbaserad med registerbaserade inslag, till ett utbud som kan beskrivas som registerbaserat med urvalsbaserade inslag. Förutsättningarna för att sammanvända och samanalysera olika delar av statistiken har förbättrats och mervärde kan skapas för användarna, till exempel i form av utökad innehåll eller bättre beskrivningar av statistiken.

Uppgiftslämnarbördan har minskat väsentligt. Statistiken är, givet rådande förutsättningar, fullt utvecklad med avseende på användningen av befintliga registeruppgifter. Figur 4 visar en sammanfattning av planen på lång sikt.

Figur 4. SCB:s statistikområden och produkter inom ämnesområdet Arbetsmarknad på lång sikt*

*Kursiverad text innebär förslag på benämning, gul ruta står för ny produkt och vit ruta för produkt som ersätts av gul ruta.

Utbud av arbetskraft

På lång sikt slås BAS och AKU samman till en hybridprodukt. Nedan beskrivs översiktligt hur ingående delar är tänkta.

BAS 3.0 – fortsatt vidareutveckling av BAS

BAS 3.0 utökas med statistik som baseras på registeruppgifter, i den takt som nya, relevanta uppgifter tillkommer. Ett arbetssätt som säkerställer aktiv samverkan med andra aktörer, i syfte att öka tillgången till relevanta uppgifter, är etablerat. Centralt i sammanhanget är andra myndigheter och administrativa uppgifter som de håller. SCB arbetar aktivt för att det ska vara lätt för arbetsgivare att komplettera uppgifter som lämnats via AGI med andra uppgifter som finns i, eller i anslutning till, frekvent använda administrativa stödsystem.

Exempel på sådana uppgifter som SCB, utifrån användarnas behov, skulle vilja få tillgång till och inkludera i BAS är:

- Anställningsform
- Arbetad tid
- Arbetsperiod som löneutbetalningen refererar till
- Avtalad arbetstid
- Avtalsform
- Föräldrapenningtillägg
- Semester och annan ledighet och därtill relaterad ersättning
- Sjukfrånvaro och därtill relaterad ersättning
- Tjänstgöringsomfattning

- Överenskommen lön

AKU 4.0

Skattnings- och urvalsförfarandet i AKU är anpassat till, och utgår i allt väsentligt från, explicit formulerade kvalitetskrav. Kvalitetskraven tar huvudsakligen utgångspunkt i europeiska förordningskrav och har fastställts efter dialog med centrala användare. Målsättningen med AKU 4.0 är att tillgodose kvalitetskraven till lägsta möjliga kostnad vad gäller datainsamlingen.

Efterfrågan på arbetskraft

På lång sikt slås produkterna Anställningar och Behov av arbetskraft samman till en produkt. Nedan beskrivs översiktligt hur ingående delar är tänkta.

Anställningar

SCB arbetar aktivt för att förenkla uppgiftslämnandet avseende uppgifter relaterade till frånvaro, med ambitionen att öka mängden uppgifter som kan inhämtas med hjälp av så kallad maskin till maskin-teknik. Ett viktigt led i arbetet är att säkerställa att de uppgifter som efterfrågas så långt som möjligt motsvaras av uppgifter som finns i, eller i anslutning till, administrativa stödsystem, inte minst lönesystem, som används av många uppgiftslämnare.

Behov av arbetskraft

SCB arbetar aktivt för att förenkla uppgiftslämnandet avseende uppgifter relaterade till behov av arbetskraft. Ett viktigt led i arbetet är att säkerställa att uppgifter som kan inhämtas från Af:s Platsbanken används där så bedömts vara möjligt.

Ett modifierat arbetssätt har implementerats

Vid ingången av 2025 har SCB implementerat ett arbetssätt som innebär att tillgången till, och potentialen med, nya datakällor återkommande utvärderas. Såväl arbetsmarknadsstatistikens innehåll, som viktigare designval som ligger till grund för statistikens framställning – exempelvis val av uppgiftskällor och skattningsförfarande – prövas löpande mot de omvärldsförutsättningar som råder. Detta förutsätter mycket god kännedom om vilka uppgifter som hålls av andra och hur dessa skulle kunna användas för produktion av arbetsmarknadsstatistik. Delar av arbetet utförs inom ramen för Rådet för den officiella statistiken, men det bedrivs även i bilaterala samarbeten med andra myndigheter och aktörer.

Ett sätt att nå dit är att utgå än tydligare från de informationsbehov som finns inom arbetsmarknadsstatistiken. För mer information om dessa, se SCB (2021g).

Bakgrund till planen

I föreliggande rapport beskrivs de huvudsakliga slutsatserna av arbetet med Ämnesdesign Arbetsmarknad. Till rapporten hör fyra huvudbilagor samt därtill relaterade underbilagor.¹⁵ Planen bygger på vad som har framkommit inom ramen för det genomförda arbetet. Nedan beskrivs huvudbilagorna kort.

Huvudbilaga 1: Uppdrag och genomförande

I SCB (2021d) beskrivs det uppdrag som Ämnesdesign Arbetsmarknad har arbetat utifrån. Vidare redogörs för hur arbetet inom Ämnesdesign Arbetsmarknad, inklusive samverkan med Af, AV och MI, har bedrivits. Bilagan innehåller också en beskrivning av den svenska arbetsmarknadsstatistikens framväxt och nuläge.

Huvudbilaga 2: Användarbehov inom arbetsmarknadsstatistiken

I SCB (2021e) beskrivs de huvudsakliga användarbehov som arbetet har identifierat och hur de knyter an till de förslag som läggs fram i planen för framtidens arbetsmarknadsstatistik.

Huvudbilaga 3: Internationell utblick med fokus på administrativa data

I *Ämnesdesign Arbetsmarknad, huvudbilaga 3: Internationell utblick med fokus på administrativa data* (SCB, 2021f) görs en internationell utblick för arbetsmarknadsstatistiken. Särskilt fokus ligger på andra länders användning av administrativa datakällor för framtagande av arbetsmarknadsstatistik.

Huvudbilaga 4: FURBAS slutrapport

I SCB (2021g) är den mest omfattande huvudbilagan. Den är Ämnesdesign Arbetsmarknads huvudutredning och har fungerat som ett paraply för en stor del av de utredningar som har genomförts, i syfte att säkerställa att SCB har en fullt utvecklad registerbaserad arbetsmarknadsstatistik i framtiden.

¹⁵ För en förteckning över samtliga huvud- och underbilagor, se bilaga 1.

Konsekvensbeskrivning

I följande avsnitt ges en översiktlig beskrivning av förväntade konsekvenser av ett genomförande av den plan som redovisas i avsnittet *En plan för framtidens arbetsmarknadsstatistik*.

Konsekvenser på övergripande nivå

Den plan som nu presenteras innebär förändringar för hur SCB:s statistikansvar formellt axlas, i termer av statistikområden och statistikprodukter. Planen innebär en förflyttning från dagens situation, där en produkt typiskt utgår från *en* insamlingsaktivitet eller datakälla, till en framtida situation med färre, men innehållsligt mer omfattande, produkter som utgår från de informationsbehov som ska tillgodoses.

Den framtida arbetsmarknadsstatistiken kommer, i betydligt högre utsträckning än idag, att baseras på registerinformation. I takt med att en större del av statistiken blir registerbaserad, genomförs samtidigt förändringar som syftar till att minska behovet av uppgifter som ska direktinsamlas. Den övergripande inriktningen är att framtidens arbetsmarknadsstatistik ska vara registerbaserad och urvalsassisterad, snarare än urvalsbaserad och registerassisterad. Denna förflyttning innebär inte enbart förändrade möjligheter utan också förändrade risker. För såväl SCB som användarna kan delar av omställningsarbetet komma att bli omfattande och rymma utmaningar. SCB bedömer dock att förflyttningen är nödvändig med anledning av den problematik som finns runt bortfallet i AKU, med implikationer för såväl statistikens kvalitet som kostnaderna för dess framställning. För att underlätta omställningen är det viktigt att planen genomförs i dialog med användarna.

Ett större beroende av redan befintliga uppgifter, inte minst administrativa uppgifter från andra myndigheter, innebär att statistikproduktionen görs beroende av de beslut som ligger bakom förekomsten av dessa uppgifter. Till detta kommer att ju större del av statistiken som baseras på samma uppgifter, desto mer kommer statistikens kvalitet bero av kvaliteten i dessa uppgifter. Det är därför viktigt att SCB löpande för en dialog med hållare av administrativa uppgifter, i syfte att säkerställa tidig och kändedom om förändringar som diskuteras eller planeras. Även om ett ökat beroende av befintliga uppgifter inte är helt utan risk, måste det relateras till situationen i dag, med ett stort beroende av data som direktinsamlas. Utöver statistikens kvalitet, som påverkas negativt av förekomsten av bortfall, måste såväl kostnaderna för datainsamling som implikationerna för uppgiftslämnarbördan beaktas.

Till detta kommer att administrativa uppgifter på mikronivå typiskt är av en annan kvalitet än direktinsamlade uppgifter. Vid direktinsamling

är frågeformulär anpassade för syftet, med målsättningen att reducera mätosäkerheten, medan administrativa uppgifter samlas in för respektive administrativt syfte med liten, eller ingen, koppling till statistikproduktion. Detta innebär inte att statistik som baseras på direktinsamlade uppgifter per definition är av högre kvalitet än statistik som baseras på administrativa uppgifter eller omvänt. Vilken statistik som är ändamålsenlig – *fit for purpose* – avgörs av användaren och följer av hur statistiken ska användas och hur användaren värderar olika kvalitetskomponenter.

En annan generell konsekvens av planen, som också följer av ett ökat användande av befintliga uppgifter, är att förutsättningarna för att sammanvända olika delar av statistiken förbättras. Till exempel gäller detta för statistik som bygger på AGI, där numerisk överensstämmelse kommer att erhållas mellan vissa skattningar, såväl inom som mellan produkter. Samtidigt gäller att när samma uppgifter ligger till grund för en stor mängd statistikvärden, kan dessa statistikvärden inte betraktas som statistiskt oberoende. För användare som i dag sammanvänder statistik från olika produkter, just med statistiskt oberoende i åtanke, innebär planen delvis nya förutsättningar.

Mer produktnära konsekvenser

Införandet av BAS

Det finns flera konsekvenser av införandet av BAS:

- Utökad innehåll för den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken.
 - Mer information om befolkningen – bättre förutsättningar att bryta ned i mindre grupper på månads- och kvartalsbasis. Inte minst gäller detta möjligheterna att använda statistiken regionalt.
- Ett ökat beroende av administrativa uppgifter som hålls av andra myndigheter. Detta ställer höga krav på dialog mellan SCB och berörda myndigheter.
- För att skapa mervärde för användarna behöver statistik från BAS och AKU relateras till varandra och skillnader beskrivas och förklaras. Denna typ av samanalys behöver genomföras återkommande.
- Definitionen av arbetslösa enligt BAS kommer att delvis bygga på registerbaserade uppgifter från Af. BAS behöver därför relateras till och samanalyseras med Af:s verksamhetsstatistik rörande inskrivna arbetslösa. SCB och Af bör verka för enhetlig och sammanhållen kommunikation när statistiken redovisas.

Införandet av Anställningar

- Införandet måste föregås av ett antal insatser av utredande och förberedande karaktär. På kort och medellång sikt krävs därför stora

insatser från personer med ämneskunskap, men även kunskap om statistiska metoder och insamlingsprocessen kommer att efterfrågas.

- Innebär i kombination med införandet av Behov av arbetskraft en märkbart minskad uppgiftslämnarbörda för företag.

Förändringar av AKU

- Införandet måste föregås av ett antal insatser av utredande och förberedande karaktär. På kort och medellång sikt krävs stora insatser från personer med kunskap om statistiska metoder.
- Minskad uppgiftslämnarbörda och kostnader för datainsamlingen på lång sikt.
- En minskning av urvalsstorleken i AKU kan påverka möjligheten att använda undersökningen för att genomföra så kallade tilläggsundersökningar. Detta innebär att såväl den totala uppgiftslämnarbördan som den samlade kostnaden för datainsamlingen *kan* komma att öka.
 - AV bedömer att urvalsstorleken i AKU redan i dag är för liten för deras syften, varför de i samverkan med SCB förbereder för att genomföra de två undersökningarna Arbetsorsakade besvär och Arbetsmiljöundersökningen på ett nytt sätt. För mer information, se bilaga 7 i SCB (2021d). Det nya förfarandet innebär att uppgiftslämnarbördan för individer kommer att öka något.
 - SCB kommer att ta över ansvaret från Af för undersökningen Funktionsnedsattas situation på arbetsmarknaden och har fått ett regeringsuppdrag kring hur undersökningen ska genomföras i framtiden. Det finns starka skäl, innehållsligt och resursmässigt, att fortsatt genomföra undersökningen som en tilläggsundersökning i AKU. Eventuellt kan en minskning av urvalsstorleken i AKU påverka möjligheterna att genomföra tilläggsundersökningen i enlighet med tänkt design, med konsekvenser för användare och ökad kostnad för datainsamling som följd.

Införandet av Behov av arbetskraft

- Införandet måste föregås av ett antal insatser av utredande och förberedande karaktär. På kort sikt krävs därför stora insatser från personer med kunskap om statistiska metoder.
- Innebär i kombination med införandet av Anställningar en märkbart minskad uppgiftslämnarbörda för företag.
- Tydligt minskade kostnader för datainsamlingen.

Införande av Utbud av arbetskraft

- Ställer krav på ökad kapacitet för analys och kommunikation, i syfte att bättre förklara och sätta statistiken i ett sammanhang.

Införande av Efterfrågan på arbetskraft

- Ställer krav på ökad kapacitet för analys och kommunikation, i syfte att bättre förklara och sätta statistiken i ett sammanhang.

Avslutning

Under perioden 2019-2021 har SCB bedrivit ett omfattande utvecklingsarbete inom arbetsmarknadsstatistiken kallat Ämnesdesign Arbetsmarknad. Detta har gjorts i samverkan med Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket och Medlingsinstitutet – men även med användare av arbetsmarknadsstatistiken. Ambitionen har varit att tillämpa en iterativ process, där andra berörda myndigheter – men också användare – vid flera tillfällen har informerats om och getts möjlighet att komma med synpunkter på det pågående arbetet.

Arbetet har resulterat i den plan som redovisas i denna rapport. Målet har varit att utarbeta en plan som tillgodoser viktiga användarbehov, samtidigt som beroendet av direktinsamling minskar. Endast med god inblick i, och förståelse för, användarnas behov kan SCB fullgöra sitt åtagande som statistikansvarig myndighet. Därför har dialogen med användarna varit en viktig del i det arbete som har genomförts. En entydig slutsats från de genomförda användardialogerna är att jämförbarhet, över tid och mellan grupper, är en för många användare central kvalitetskomponent som måste beaktas när planen genomförs. En viktig utgångspunkt vid utarbetandet av planen var att så långt som möjligt utnyttja befintliga, uppgifter för statistikframställning. I planen läggs särskild vikt vid administrativa uppgifter från andra myndigheter.

Ambitionen med Ämnesdesign Arbetsmarknad har varit att ta ett helhetsgrepp kring all officiell statistik som SCB ansvarar för inom ämnesområdet Arbetsmarknad. Arbetet har varit omfattande och föreliggande rapport beskriver planen för det fortsatta arbetet. Det fortsatta arbetet rymmer en stor bredd vad gäller arbetets karaktär. Det finns delar som är under implementering eller som kommer att kunna implementeras inom kort, medan andra delar kommer att kräva omfattande utveckling och analys.

Referenser

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/2152 av den 27 november 2019 om europeisk företagsstatistik och om upphävande av tio rättsakter på området

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R2152&from=EN>; hämtad 21-05-11

Luiten, A., Hox, J. och de Leeuw, E. (2020). Survey Nonresponse Trends and Fieldwork Effort in the 21st Century: Results of an International Study across Countries and Surveys. *Journal of Official Statistics*, vol.36, no.3, 469-487.

<https://www.sciendo.com/article/10.2478/jos-2020-0025>, hämtad 2021-05-20.

SCB-FS 2016:17. Statistiska centralbyråns föreskrifter om kvalitet för den officiella statistiken.

<https://www.scb.se/contentassets/86ba05f4f40e434cb0bf9a1bea986a1c/scb-fs-2016-17.pdf>, hämtad 2021-05-26

SFS 2001:99. Lag om den officiella statistiken.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-200199-om-den-officiella-statistiken_sfs-2001-99, hämtad 2021-05-24.

SFS 2001:100. Förordning om den officiella statistiken.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2001100-om-den-officiella_sfs-2001-100, hämtad 2021-05-24.

Statistiska centralbyrån (2020a). Internationell reglering av arbetsmarknadsstatistik. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2020b). Kvalitet för den officiella statistiken, en handbok, version 2:2. Statistiska centralbyrån.

https://scb.se/contentassets/4e625b9324b54e7fa5c4db77cedb7ebc/ov99_99_2020a01_br_x99br2001.pdf hämtad 2021-05-06.

Statistiska centralbyrån (2020c). Precision i AKU vid användning av ny hjälpinformation - Utredning om AGI och nya internationella precisionskrav. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021a). Nulägesbeskrivning - En efterfrågeundersökning. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021b). Precision i AKU vid användning av ny hjälpinformation - Fortsatt arbete. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021c). Statistikens framställning, Yrkesregistret med yrkesstatistik, 2021. Statistiska centralbyrån.
https://www.scb.se/contentassets/ba5b9a35c5e54a13bc711de91af92828/am0208_staf_2019_le_210304.pdf#page=5&zoom=100,166,146

Statistiska centralbyrån (2021d). Ämnesdesign Arbetsmarknad, huvudbilaga 1: Uppdrag och genomförande. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021e). Ämnesdesign Arbetsmarknad, huvudbilaga 2: Användarbehov inom arbetsmarknadsstatistiken. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021f). Ämnesdesign Arbetsmarknad, huvudbilaga 3: Internationell utblick med fokus på administrativa data. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021g). Ämnesdesign Arbetsmarknad, huvudbilaga 4: FURBAS slutrapport. Statistiska centralbyrån.

Bilaga 1: Huvud- och underbilagor

Nedan följer en fullständig förteckning över de fyra huvudbilagor, samt därtill relaterade underbilagor, som ingår i avrapporteringen av Ämnesdesign Arbetsmarknad.

Uppdrag och genomförande

Statistiska centralbyrån (2021). Ämnesdesign Arbetsmarknad, huvudbilaga 1: Uppdrag och genomförande. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2020). Beskrivning av urvalsdesignerna i tre undersökningar om efterfrågan på arbetskraft. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021). En efterfrågeundersökning – Delrapport. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021). Möjlighet till regional redovisning vid undersökning av kvantifierad brist på arbetskraft. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021). Utvärdering av prognosförmågan hos SME-företag. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021). Verifikation av Arbetskraftsbarometerns prognosfrågor över antalet anställda. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån och Arbetsförmedlingen (2021). Kartläggning av förutsättningar för samordning av två undersökningar om efterfrågan på arbetskraft. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Användarbehov inom arbetsmarknadsstatistiken

Statistiska centralbyrån (2021). Ämnesdesign Arbetsmarknad, huvudbilaga 2: Användarbehov inom arbetsmarknadsstatistiken. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2020). Användarkartläggning av arbetsmarknadsstatistiken. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2020). Framtidens arbetsmarknadsstatistik – ett diskussionsunderlag. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021). Användardialoger Ämnesdesign Arbetsmarknad december 2020. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Internationell utblick med fokus på administrativa data

Statistiska centralbyrån (2021). Ämnesdesign Arbetsmarknad, huvudbilaga 3: Internationell utblick med fokus på administrativ data. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2020). Anteckningar från möte med prognosmakare vid nordiska centralbanker. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2020). Internationell reglering av arbetsmarknadsstatistik. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021). Internationell kartläggning. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021). Mötesanteckningar – Internationellt möte om administrativa datakällor. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021). Möte med Norge och Danmark angående registerbaserad arbetsmarknadsstatistik. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

FURBAS: Fullt Ut RegisterBaserad ArbetsmarknadsStatistik – hur långt är det möjligt att nå?

Statistiska centralbyrån (2021). Ämnesdesign Arbetsmarknad, huvudbilaga 4: FURBAS slutrapport. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2019). Kartläggning av arbetsmarknadsstatistikens output. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2020). Befolkningens arbetsmarknadsstatus baserad på administrativa data. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2020). Precision i AKU vid användning av ny hjälpinformation - Utredning om AGI och nya internationella

precisionskrav. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2020). Överblick över externa administrativa datakällor. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021). Arbetade timmar – Utredning om arbetade timmar från andra källor än AKU. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.¹⁶

Statistiska centralbyrån (2021). Betaversion av Befolkningens arbetsmarknadsstatus – beskrivning och frågor till användare. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021). Hantering av arbetsställennummer i RAMS och effekten på statistiken. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021). Informationsbehov inom arbetsmarknadsstatistiken – ett ramverk. Underbilaga till slutrapport. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021). Kompletterande sysselsättningsmått. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021). Konsekvenser och versioner av Befolkningens arbetsmarknadsstatus - effekter på registren. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021). Möjligheter att använda arbetsgivardeklarationer på individnivå i produktionen av Kortperiodisk sysselsättningsstatistik. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021). Precision i AKU vid användning av ny hjälpinformation - Fortsatt arbete. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.¹⁷

¹⁶ Denna rapport är under utarbetande och kommer att färdigställas under juni 2021.

¹⁷ Notera att denna rapport formellt skrevs inom ramen för produktionen av AKU.

Statistiska centralbyrån (2021). Utredning om täckningsgrad för yrkesuppgifter på AGI. Underbilaga till slutrapport. Statistiska centralbyrån.¹⁸

Wadensjö, Eskil (2021). Svensk arbetsmarknadsstatistik – idag och i framtiden. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

¹⁸ Denna rapport är under utarbetande och kommer att färdigställas under juni 2021.

SCB beskriver Sverige

Statistikmyndigheten SCB förser samhället med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Vi gör det på uppdrag av regeringen, myndigheter, forskare och näringsliv. Vår statistik bidrar till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut.